

Brunfels: Kreuterbuch, 1535, Allantwurtzel.

Allantwurtzel.

Von dem Nammen diß krauts.

Alantwurtz halt ich eygentlich für das Helenium, davon Dioscotides schteibt am (141, cxlij) [150] ersten büch seiner kreüter historien, und wiewol etliche zeychen nit gleich zûsagen nach den yetzigen getruckten bücheren, so bezeügt doch Marcellus Vergilius, das die alten bücher, welche er gesehen, in allen dingen gleich zû treffen. Die Kryechsichen poeten sagen, dz der abgott Mercurius, hab dem Ulyssi diß kraut anzeygt, als er wolte geen zû der Circe, damit er von ir nit môcht verzauberet werden. Gibt ein anzeyg, dz dißes kraut und wurtzel für vergyfft, und hexenwerck gût sey. Es würt auch in ettlich kostliche antidota und theriacken gebraucht. Hat im latin vil hübscher nammen, under welchen die gebteüchlichsten seind, Inula, und Enula Campana, zû teütsch, Alantkraut, oder Alantwurtz.

Gestalt der Alantwurtz.

Alant wo er steet an einer feüchten statt, so bringt er ein stengel gar genawe manns hoch, rond hotecht, gleich den wikkraut, uff welchen ein grosse gelbe blûm, welche ein somen bringt, ist aber nicht bteüchlich. Seine bletter seind ein theyl so grossz wie die grossz Bardan, gar genaw zweyer spannen bteyt (also hab ich sye gemessen) seind auch rauch, und hotecht, lynd. Die wurtzel weisszlecht, ettwann ein wentzig rot, wolryechend, und scharpff, dick und grossz, mit kleinen augewachþenen wurtzelen.

Alantwortel. (Inula helenium)

Van de namen van dit kruid.

Alantkruid hou ik eigenlijk voor dat Helenium waarvan Dioscorides schrijft in (cxlij) [150] eerste boek van zijn kruiden historie en hoewel ettelijke tekens niet gelijk toestemmen naar de huidige gedrukte boeken zo betuigt doch Marcellus Vergilius dat de ouden boeken welke hij gezien heeft in alle dingen gelijk te treffen. De Kryechsichen poëten zeggen dat de afgod Mercurius heeft Ulyssus dit kruid aangetoond toen hij wilde gaan naar Circe daarmee hij van haar niet mocht betoverd worden. Geeft een aanwijzing dat dit kruid en wortel voor vergif en heksenwerk goed is. Het wordt ook in ettelijke kostelijke antidota en teriaket gebruikt. Heeft in Latijn veel hupse namen onder welke de gebruikelijkste zijn Inula en Enula Campana, in Duits, alantkruid of alantkruid.

Gestalte van het alantkruid.

Alant waar het staat aan een vochtige plaats dan brengt het een stengel erg bijna mans hoog, rond en haarachtig, gelijk het wikkerruid*op welke een grote gele bloem welke een zaad brengt, is echter niet gebruikelijk. Zijn bladeren zijn een deel zo groot zoals de groot klis en bijna vier en dertig cm breed (alzo heb ik ze gemeten) zijn ook ruw en haarachtig, week. De wortel witachtig en wat een weinig rood, welriekend en scherp, dik en groot en met kleine uitgegroeide wortels. Dioscorides spreekt dat ze ook groeit in ettelijke landen

Dioscorides spricht, das sye auch wachþ in ettlichen landen on stengel.zeygt aber nit an, wo.

Es lasszt sich ansehen, dieweil Dioscorides diþes vergleicht Verbasco, dz ist, dem Wullkraut, und auch mit dem nammen nennet Philonium, und Verbascum, als ob es des selbigen ein geschlecht sey. Die gestalt leügt nit vast, und stymmet darzû Apuleius, welcher Verbascum für Enulam Campanam nimpt.

Statt seins gewâchþs.

Diþe wurtzel würt vil gefunden in den wâlden, ettwann an den bergen.lyebet die schattechten ôtter.

Wenn man diþe wurtzel sammeln soll. Sammlen soll man sye im Aptillen, ee denn sye die krafft verscheüsszt in die bletter. Ettliche im anfang des Sommers. Ettliche grabens im Herbst. Zû btennen im end des Meyens. Und soll die wurtzel allein gebtennt werden.

Wie lang diþe wurtzel wârt.

Wâret drey jar unverseert in irer natur, wo man sye recht behalt, und zû rechter zeit ynsammlt.

Jr Complexion.

Die newen, leerer halten, das diþe wurtzel sey heyssz und trnuken in dem anderen grad, und habe ein krafft die groben phlegmata zû zerschneiden.

Krafft des Alants.

Diþe wurtzel gekocht und getruncken, treibet den harn, und den frawen iren blûmen.

Pülverisiert, und ein latweg darup gemacht mit honig, weychet btrustgeschwâr, legt das keichen, und den hûsten, und denen so blût speyen.

Das wasser und decoction vertreibt auch das gryen.

Heylet ynnerliche btrûch.

Krâfftiget den magen.

Sterckt die nerven und glyder.

Bricht den steyn in der blaþen.

Vertreibt die geschwulst der mûter. (o iij)

zonder stengel. Toont echter niet aan waar. Het laat zich aanzien, omdat Dioscorides dit vergelijkt met Verbascum, dat is wolkruid en ook met de namen noemt Philonium en Verbascum, alsof het van diezelfde een geslacht is. De gestalte liegt niet erg en stemt daartoe Apuleius welke Verbascum voor Enulam Campana neemt.

Plaats van zijn gewas.

Deze wortel wordt veel gevonden in de wouden, wat aan de bergen, houdt van de beschaduwde oorden.

Wanneer men deze wortel verzamelen zal. Verzamelen zal men ze in april eer dan ze die kracht verschiet in de bladeren. Ettelijke in aanvang der zomer. Ettelijke graven ze in herfst. Te branden in eind van mei en zal de wortel alleen gebrand worden.

Hoe lang deze wortel duurt.

Duurt drie jaar onbeschadigd in zijn natuur waar men ze goed behoudt en te rechter tijd ingezameld.

Zijn samengesteldheid.

De nieuwe leraars houden dat deze wortel is heet en droog trnuken in de andere graad en heeft een kracht de grove flegma te versnijden.

Kracht der alant.

Deze wortel gekookt en gedronken drijft de plas en de vrouwen hun bloemen.

Gepoederd en een likkepot daaruit gemaakt met honing weekt borstzweren, legt dat kuchen en het hoesten en diegenen zo bloed spuwen.

Dat water en afkooksel verdrijft ook dat koliek.

Heelt innerlijke breuk.

Bekrachtigt de maag.

Sterkt de nerven en leden.

Breekt de steen in de blaas.

Verdrijft de zwellingen der baarmoeder. (o iij) (clij) [151]

Item de zwellingen der heimelijke oord.

Drijft uit dat dode kind.

Drijft gift uit.

Heelt giftige beten.

(142, clij) [151] Item die geschwulst des heymlichen orts. Treibt up die todten kind. Treibt gyfft up. Heylet gyfftige byssz. Die bletter über geschwullst gelegt, und lamme glyuer, thünd vast wol. Ein wein darvon gemacht im herbst, wie der selb soll recht bereyt werden, d selb hatt alle obgeschribene krâfft.	De bladeren over zwellingen gelegd en lamme leden glyuer, doen erg goed. Een wijn daarvan gemaakt in herfst zoals die zelf zal goed bereid worden die zelf heeft alle opgeschreven kracht.
---	---

Fuchs;

Van alantkruid. Kapittel 89. (Inula helenium)

Namen.

Alantkruid heet bij de Grieken Elenium, desgelijks ook bij de Latijnen welke het ook Inulam noemen. In de apotheken wordt ze Enula campana genoemd. Oorzaken zulke namen vindt men in ons Latijnse kruidenboek aangetoond.

Gestalte.

Dat alantkruid heeft een dikke, harige, lange en ongeveer drie ellenbogen hoge en kantige stengel met naast aanhangende bladeren waaruit de eerste zo bij de aarde erg breed, lang en harig zijn zoals dat wolkruid, daarna hoe hoger ze heen op de stengel gevonden worden hoe kleiner, smaller en spitzer ze worden. Aan de top der stengel komen de grote schone goudgele gesterde bloemen. Zo die bloemen gebloeid hebben dan staan de harige koppen waarin het zaad is tot aan de herfst. De wortel is uitwendig aardkleurig, dan zoals de grond is also is ook de uiterste bast, echter inwendig witachtig, wat weinig rood, welriekend, dik en groot, wat scherp en met aangegroeide kleine worteltjes.

Zijn groeiplaats.

Alant groeit soms aan de bergen en beschaduwde droge oorden. Wat ook in de wouden, ongebouwde kanten, dorenhagen en weiden. Wordt ook vast overal in hof gevonden waarheen men het plant.

Tijd.

Alant bloeit in juli en zijn wortel zal in zomer verzameld worden.

De natuur en samengesteldheid.

De wortel welke men voornamelijk gebruikt is warm en droog, doch met een overvloedige vochtigheid.

De kracht en werking.

De alantwortel gekookt en gedronken drijft de plas en brengt de vrouwen hun bloederigheid. Zo men het tot poeder stoot en een likkepot met honing daaruit maakt is ze dienstig diegene zo hoesten, kuchen, inwendig gebroken zijn en bloed spuwen. Item voor dat opblazen en beet der giftige dieren. Deze likkepot verdeelt, voert uit de grove taaie vochten zo om de borst en longen zich verzameld en gelegd hebben. De wortel met zoete wijn ingemaakt is de maag nuttig. De bladeren in wijn gekookt en opgelegd milderden de voetenpijn. Desgelijks ook zo men een pleister uit de groene wortel maakt en oplegt verteert het de zwellingen zo zich van koude vochtigheid verheven hebben.

Zie verder: <http://volkoomenoudeherbariaenmedisch.nl> en : <http://www.volkoomen.nl/>